ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 17ης Δεκεμβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-227/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Audiencia Provincial de Salamanca (Ισπανία) με απόφαση της 20ής Μαΐου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Μαΐου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Eva Martín Martín

κατά

EDP Editores SL,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet και M. Ilešič, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Μαρτίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η EDP Editores SL, εκπροσωπούμενη από τον J. M. Sanchez Garcia, abogado,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους B. Plaza Cruz και J. López-Medel Bascones,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Pesendorfer,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους R. Vidal Puig και W. Wils,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 7ης Μαΐου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Αντικείμενο της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως είναι η ερμηνεία του άρθρου 4 της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (ΕΕ L 372, σ. 31, στο εξής: οδηγία).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της EDP Editores SL (στο εξής: EDP) και της Eva Martín Martín, μετά την άρνηση της τελευταίας να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που ανέλαβε από την υπογραφή συμβάσεως που συνήψε κατ' οίκον με εκπρόσωπο της EDP.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Η τέταρτη, η πέμπτη και η έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας ορίζουν:

«[…] το ειδικό χαρακτηριστικό των συμβάσεων που συνάπτονται εκτός εμπορικού καταστήματος είναι ότι, κατά κανόνα, οι διαπραγματεύσεις αρχίζουν με πρωτοβουλία

του εμπόρου, ενώ ο καταναλωτής είναι τελείως απροετοίμαστος και καταλαμβάνεται εξαπίνης [...] συχνά, ο καταναλωτής δεν είναι σε θέση να συγκρίνει την ποιότητα και την τιμή της προσφοράς με άλλες προσφορές [...]

[...] ο καταναλωτής πρέπει να έχει δικαίωμα υπαναχώρησης επί επτά τουλάχιστον μέρες, ώστε να μπορεί να εκτιμήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση

[...] πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να διασφαλίζεται ότι ο καταναλωτής θα πληροφορείται εγγράφως ότι διαθέτει αυτή την περίοδο μελέτης».

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις παροχής αγαθών ή υπηρεσιών από έναν έμπορο προς έναν καταναλωτή, οι οποίες συνάπτονται:

[...]

— κατά τη διάρκεια επίσκεψης του εμπόρου:

i) στο σπίτι του ίδιου ή άλλου καταναλωτή,

[…]

όταν η επίσκεψη δεν γίνεται μετά από ρητή αίτηση του καταναλωτή.»

5 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας:

«Στην περίπτωση συναλλαγών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1, οι έμποροι οφείλουν να πληροφορούν τους καταναλωτές σχετικά με το δικαίωμά τους να υπαναχωρήσουν από τη σύμβαση μέσα στο χρονικό διάστημα που ορίζει το άρθρο 5, και να τους γνωστοποιούν το όνομα και τη διεύθυνση του προσώπου έναντι του οποίου μπορεί να ασκηθεί αυτό το δικαίωμα.

Η υπόμνηση αυτή φέρει ημερομηνία και αναφέρει χαρακτηριστικά στοιχεία που επιτρέπουν να αναγνωρίζεται η συγκεκριμένη σύμβαση. Δίδεται στον καταναλωτή:

α) στην περίπτωση του άρθρου 1 παράγραφος 1, κατά τη σύναψη της σύμβασης□

[…]

Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την πρόβλεψη κατάλληλων μέτρων προστασίας των καταναλωτών στην εθνική τους νομοθεσία, στην περίπτωση που δεν παρασχεθούν οι πληροφορίες που προβλέπει το παρόν άρθρο.»

6 Κατά το άρθρο 5 της οδηγίας:

«1. Ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να υπαναχωρήσει από τη μονομερή ανάληψη υποχρεώσεώς του, αποστέλλοντας ειδοποίηση μέσα σε προθεσμία τουλάχιστον επτά ημερών από την παραλαβή εκ μέρους του της υπόμνησης που αναφέρει το άρθρο 4, και σύμφωνα με τη διαδικασία και τους όρους που ορίζει η εθνική νομοθεσία. Η ειδοποίηση αρκεί να έχει αποσταλεί πριν τη λήξη της εν λόγω προθεσμίας.

2. Η αποστολή της ειδοποίησης έχει ως συνέπεια την απαλλαγή του καταναλωτή από κάθε υποχρέωση που απορρέει από τη ματαιωθείσα σύμβαση.»

7 Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής ορίζει:

«Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών στο επίπεδο που καλύπτει η παρούσα οδηγία.»

Η εθνική νομοθεσία

8 Ο νόμος 26/1991, της 21ης Νοεμβρίου 1991, σχετικά με τις συμβάσεις που συνάπτονται εκτός εμπορικών καταστημάτων (*BOE* αριθ. 283, της 26ης Νοεμβρίου 1991), μεταφέρει την οδηγία στο ισπανικό δίκαιο.

9 Το άρθρο 3 του εν λόγω νόμου ορίζει:

«1. Οι κατά το άρθρο 1 συμβάσεις ή προτάσεις συνάψεως συμβάσεως συντάσσονται γραπτώς, εις διπλούν, συνοδεύονται από έγγραφο περί υπαναχωρήσεως και φέρουν ιδιόχειρη μνεία της ημερομηνίας και την υπογραφή του καταναλωτή.

2. Στο συμβατικό έγγραφο, ευθύς προ της προβλεπόμενης για την υπογραφή του καταναλωτή θέσεως, γίνεται, με τη χρήση εμφανών χαρακτήρων, σαφής και ακριβής μνεία περί του δικαιώματος αυτού να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του καθώς και περί των προϋποθέσεων και των συνεπειών ασκήσεως του δικαιώματος αυτού.

3. Το έγγραφο περί υπαναχωρήσεως πρέπει να φέρει εμφανώς τη μνεία "έγγραφο υπαναχωρήσεως" και να αναφέρει το όνομα και τη διεύθυνση του προσώπου στο οποίο πρέπει να αποσταλεί, καθώς και τα στοιχεία που καθιστούν δυνατή την αναγνώριση της συμβάσεως και των συμβαλλομένων.

4. Μετά την υπογραφή, ο επιχειρηματίας ή το πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του δίνει στον καταναλωτή το ένα από τα δύο έντυπα της εις διπλούν συμβάσεως καθώς και το έγγραφο υπαναχωρήσεως.

5. Στον επιχειρηματία απόκειται να αποδείξει την εκτέλεση των υποχρεώσεων στις οποίες παραπέμπει το εν λόγω άρθρο.»

10 Το άρθρο 4 του νόμου 26/1991 ορίζει τις συνέπειες της μη τηρήσεως των διαλαμβανόμενων στο άρθρο 3 όρων και προβλέπει τα εξής:

«Η σύμβαση που συνάπτεται ή η πρόταση συνάψεως συμβάσεως που υποβάλλεται κατά παράβαση των διαλαμβανόμενων στο προηγούμενο άρθρο όρων μπορεί να κηρυχτεί άκυρη μετά από αίτημα του καταναλωτή.

Ο επιχειρηματίας δεν δύναται σε καμία περίπτωση να επικαλεστεί τον ως άνω λόγο ακυρότητας, εκτός αν η παράβαση καταλογίζεται αποκλειστικώς στον καταναλωτή.»

11 Κατά το άρθρο 9 του εν λόγω νόμου:

«Ο καταναλωτής δεν μπορεί να παραιτηθεί από τα δικαιώματα που χορηγούνται με τον παρόντα νόμο. Εντούτοις, οι συμβατικές διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για τον καταναλωτή θεωρούνται έγκυρες.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12 Η E. Martín Martín υπέγραψε στις 20 Μαΐου 2003 κατ' οίκον σύμβαση με εκπρόσωπο της EDP με αντικείμενο την αγορά 15 βιβλίων, 5 DVD, καθώς και συσκευής αναπαραγωγής DVD. Τα εν λόγω εμπορεύματα παραδόθηκαν σε αυτήν στις 2 Ιουνίου 2003.

13 Μην έχοντας εισπράξει το αντίτιμο των εμπορευμάτων, η EDP ζήτησε να κινηθεί η διαδικασία διαταγής πληρωμής σε βάρος της E. Martín Martín για την πληρωμή του ποσού των 1 861,52 ευρώ, πλέον νόμιμων τόκων και δικαστικών εξόδων.

14 Υποχρεωθείσα με την απόφαση της 14ης Ιουνίου 2007 να καταβάλει το αιτούμενο ποσό, η καθής άσκησε έφεση ενώπιον του Audiencia Provincial de Salamanca.

15 Στην απόφασή της περί υποβολής προδικαστικού ερωτήματος, το Audiencia Provincial κρίνει, καταρχάς, ότι η επίμαχη σύμβαση μπορεί να ακυρωθεί, καθόσον η καθής δεν είχε ενημερωθεί προσηκόντως για το δικαίωμά της να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση εντός προθεσμίας επτά ημερών αρχομένης από την παράδοση των εμπορευμάτων, καθώς και για τις προϋποθέσεις και τις συνέπειες της ασκήσεως του δικαιώματος αυτού. Το αιτούν δικαστήριο επισημάνει, εντούτοις, ότι η E. Martín Martín δεν προέβαλε κανένα λόγο ακυρότητας της συμβάσεως ούτε πρωτοδίκως ούτε στην κατ' έφεση δίκη.

16 Επομένως, δεδομένου ότι, αφενός, το άρθρο 4 του νόμου 26/1991 επιβάλλει ο καταναλωτής να ζητεί την ακύρωση της συναφθείσας κατά παράβαση του άρθρου 3 του εν λόγω νόμου συμβάσεως και, αφετέρου, στο ισπανικό δίκαιο οι αστικές δίκες διέπονται καταρχήν από την αρχή της «διαθέσεως» («de justicia rogada»), δυνάμει της οποίας ο δικαστής δεν μπορεί να εξετάσει αυτεπαγγέλτως μη προταθέντα από τους διαδίκους πραγματικά περιστατικά, αποδεικτικά μέσα και ισχυρισμούς, το Audiencia provincial de Salamanca διερωτάται αν, προκειμένου να αποφανθεί επί της ασκηθείσας εφέσεως κατά της πρωτόδικης αποφάσεως, πρέπει να λάβει υπόψη αποκλειστικώς τους ισχυρισμούς που προβλήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας της ανακοπής και της εφέσεως ή, αντιθέτως, αν οι διατάξεις της οδηγίας τής επιτρέπουν να αποφανθεί αυτεπαγγέλτως επί της ενδεχόμενης ακυρότητας της συμβάσεως.

17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Audiencia Provincial de Salamanca αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 153 ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 3 ΕΚ και 95 ΕΚ, με το άρθρο 38 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως [η διακήρυξη του οποίου έγινε στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ C 364, σ. 1)], και με την [οδηγία], ιδίως το άρθρο της 4, την έννοια ότι επιτρέπει στο δικαστήριο που έχει επιληφθεί εφέσεως κατά αποφάσεως πρωτοβάθμιου δικαστηρίου να κηρύξει αυτεπαγγέλτως την ακυρότητα συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της προπαρατεθείσας οδηγίας, ενώ η ακυρότητα αυτή ουδέποτε προβλήθηκε από τον καθού καταναλωτή, είτε στο πλαίσιο της ανακοπής του κατά της αιτήσεως περί διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής είτε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ή στο πλαίσιο της εφέσεως;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

18 Με το ερώτημά του, το Audiencia Provincial de Salamanca ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4 της οδηγίας έχει την έννοια ότι παρέχει τη δυνατότητα στα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως την παράβαση της εν λόγω διατάξεως και να κηρύσσουν αυτεπαγγέλτως την ακυρότητα συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της προπαρατεθείσας οδηγίας για τον λόγο ότι ο καταναλωτής δεν ενημερώθηκε για το δικαίωμά του υπαναχωρήσεως, μολονότι η εν λόγω ακυρότητα ουδέποτε προβλήθηκε από τον καταναλωτή ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων.

19 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, υπενθυμίζεται καταρχάς ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια την υποχρέωση να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως ισχυρισμό αντλούμενο από την παράβαση κοινοτικών διατάξεων, εφόσον η εξέταση του ισχυρισμού αυτού θα τα υποχρέωνε να εγκαταλείψουν την επιβαλλόμενη ουδετερότητά τους, εξερχόμενα των ορίων της ένδικης διαφοράς, όπως προσδιορίστηκε από τους διαδίκους, και στηριζόμενα σε άλλα γεγονότα και περιστάσεις πέραν εκείνων επί των οποίων στηρίζει το αίτημά του ο διάδικος ο οποίος έχει συμφέρον για την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων (βλ. υπ' αυτή την έννοια, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-430/93, van Schijndel και van Veen, Συλλογή 1995, σ. I-4705, σκέψη 22, καθώς και της 7ης Ιουνίου 2007, C-222/05 έως C-225/05, van der Weerd κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-4233, σκέψη 36).

20 Ο ανωτέρω περιορισμός δικαιολογείται από την αρχή ότι οι διάδικοι έχουν την πρωτοβουλία της δίκης και ότι ο δικαστής δεν μπορεί να ενεργήσει αυτεπαγγέλτως παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου η παρέμβασή του επιβάλλεται από το δημόσιο συμφέρον (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις van Schijndel και van Veen, σκέψη 21, καθώς και van der Weerd κ.λπ., σκέψη 35).

21 Είναι σκόπιμο, συνεπώς, να διευκρινιστεί, κατά πρώτον, αν η επίδικη κοινοτική διάταξη, ήτοι το άρθρο 4 της οδηγίας, μπορεί να θεωρηθεί ότι εκφράζει το δημόσιο συμφέρον.

22 Συναφώς τονίζεται ότι, όπως προκύπτει από την τέταρτη και την πέμπτη αιτιολογική σκέψη, η οδηγία έχει ως κύριο αντικείμενο την προστασία του καταναλωτή από τον κίνδυνο που απορρέει από τις ιδιάζουσες περιστάσεις της συνάψεως συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (απόφαση της 10ης Απριλίου 2008, C-412/06, Hamilton, Συλλογή 2008, σ. I-2383, σκέψη 32), δεδομένου ότι το ειδικό χαρακτηριστικό των εν λόγω συμβάσεων είναι ότι, κατά κανόνα, οι διαπραγματεύσεις αρχίζουν με πρωτοβουλία του εμπόρου και ότι ο καταναλωτής δεν είναι, σε καμία περίπτωση, προετοιμασμένος για τέτοιου είδους κατ' οίκον πώληση, εφόσον μεταξύ άλλων δεν έχει τη δυνατότητα να συγκρίνει τις τιμές και την ποιότητα των προσφορών στις οποίες θα μπορούσε να έχει πρόσβαση.

23 Λαμβάνοντας υπόψη την ανισότητα αυτή των συμβαλλομένων, η οδηγία παρέχει προστασία υπέρ του καταναλωτή, καθιερώνοντας, κατά βάση υπέρ του, δικαίωμα υπαναχωρήσεως. Πράγματι, το εν λόγω δικαίωμα υπαναχωρήσεως αποσκοπεί στην εξισορρόπηση του μειονεκτήματος που συνεπάγεται για τον καταναλωτή η συναλλαγή εκτός εμπορικού καταστήματος, παρέχοντάς του τη δυνατότητα, επί επτά τουλάχιστον μέρες, να εκτιμήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Hamilton, σκέψη 33).

24 Προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία του καταναλωτή σε καταστάσεις στις οποίες καταλαμβάνεται εξαπίνης, η οδηγία απαιτεί, επιπλέον, στο άρθρο 4, οι έμποροι να πληροφορούν τους καταναλωτές σχετικά με το δικαίωμά τους να υπαναχωρήσουν από τη σύμβαση, καθώς και σχετικά με τις προϋποθέσεις και τον τρόπο ασκήσεώς του.

25 Τέλος, από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας προκύπτει ότι η ελάχιστη προθεσμία των επτά ημερών πρέπει να υπολογίζεται από τη στιγμή που ο καταναλωτής έχει λάβει από τον έμπορο τη σχετική πληροφόρηση. Η διάταξη αυτή εξηγείται από τον λόγο ότι, όπως είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει το Δικαστήριο, αν ο καταναλωτής δεν γνωρίζει την ύπαρξη του δικαιώματος ανακλήσεως, του είναι αδύνατο να το ασκήσει (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-481/99, Heininger, Συλλογή 2001, σ. I-9945, σκέψη 45).

26 Το σύστημα προστασίας της οδηγίας, δηλαδή, προϋποθέτει όχι μόνον ότι ο καταναλωτής δικαιούται, ως ασθενές μέρος, να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση αλλά και ότι έχει επίγνωση των δικαιωμάτων του, έχοντας ενημερωθεί σχετικά ρητώς και εγγράφως.

27 Διαπιστώνεται συνεπώς ότι η υποχρέωση ενημερώσεως του άρθρου 4 της οδηγίας καταλαμβάνει κεντρική θέση στην όλη οικονομία της, ως ουσιώδης εγγύηση, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 55 και 56 των προτάσεών της, της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχωρήσεως και, επομένως, της αποτελεσματικής προστασίας των καταναλωτών σύμφωνα με τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη.

28 Μια τέτοια διάταξη ανάγεται στο δημόσιο συμφέρον, δυνάμενη, κατά την έννοια της υπομνησθείσας στην σκέψη 20 της παρούσας αποφάσεως νομολογίας, να δικαιολογήσει θετική παρέμβαση εκ μέρους του δικαστή, προκειμένου να αναπληρωθεί η υφιστάμενη μεταξύ του καταναλωτή και του επαγγελματία ανισότητα στο πλαίσιο των συμβάσεων που συνάπτονται εκτός εμπορικού καταστήματος.

29 Υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, σε περίπτωση που ο καταναλωτής δεν έχει ενημερωθεί προσηκόντως για το δικαίωμα υπαναχωρήσεώς του, το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο μπορεί να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την παράβαση των προβλεπόμενων από το άρθρο 4 της οδηγίας όρων.

30 Ούτως εχόντων των πραγμάτων, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το Audiencia Provincial de Salamanca, είναι σκόπιμο, κατά δεύτερον, να παρασχεθούν διευκρινίσεις όσον αφορά τις συνέπειες μιας τέτοιας παραβάσεως και, ειδικότερα, όσον αφορά τη δυνατότητα του επιληφθέντος εθνικού δικαστηρίου να κηρύξει άκυρη τη σύμβαση που συνήφθη κατά παράβαση της επίμαχης υποχρεώσεως ενημερώσεως.

31 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, καίτοι το άρθρο 4, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας καταλείπει στα κράτη μέλη την αρμοδιότητα να καθορίσουν τα αποτελέσματα της παραβάσεως της υποχρεώσεως ενημερώσεως, εντούτοις τα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται διαφοράς μεταξύ ιδιωτών υποχρεούνται να ερμηνεύουν το σύνολο των κανόνων του εθνικού δικαίου, κατά το μέτρο του δυνατού, υπό το πρίσμα του γράμματος καθώς και του σκοπού της οδηγίας αυτής, προκειμένου να καταλήξουν σε λύση σύμφωνη προς τον σκοπό που αυτή επιδιώκει (βλ. ειδικότερα, υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2005, C-350/03, Schulte, Συλλογή 2005, σ. I-9215, σκέψεις 69, 71 και 102).

32 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται, αφενός, ότι η έννοια των «κατάλληλων μέτρων προστασίας των καταναλωτών», που προβλέπει το άρθρο 4, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας, παρέχει μεν στις εθνικές αρχές διακριτική ευχέρεια κατά τον προσδιορισμό των συνεπειών της παραλείψεως ενημερώσεως, εφόσον όμως αυτή ασκείται σύμφωνα με τον κύριο σκοπό της οδηγίας προς διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών υπό όρους που ανταποκρίνονται στις περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως.

33 Αφετέρου, υπενθυμίζεται επίσης ότι η οδηγία προβαίνει σε μια ελάχιστη εναρμόνιση στον βαθμό που, κατά το άρθρο της 8, δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ ευνοϊκότερες διατάξεις για την προστασία των καταναλωτών στον τομέα που καλύπτει (βλ., συναφώς, προαναφερθείσα απόφαση Hamilton, σκέψη 48).

34 Υπ' αυτές τις συνθήκες, μέτρο όπως αυτό στο οποίο καταλήγει το αιτούν δικαστήριο, ήτοι η κήρυξη άκυρης της επίμαχης συμβάσεως, είναι δυνατό να χαρακτηριστεί ως «κατάλληλο», κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 4, τρίτο εδάφιο, καθώς επιβάλλει κυρώσεις λόγω της παραβάσεως υποχρεώσεως η τήρηση της οποίας, όπως προκύπτει

και από τις σκέψεις 26 και 27 της παρούσας αποφάσεως, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη διαμόρφωση της βουλήσεως του καταναλωτή και την επίτευξη του επιπέδου προστασίας που επιδιώκει ο κοινοτικός νομοθέτης.

35 Τέλος, είναι σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι, αφενός, η διαπίστωση αυτή δεν αποκλείει, βεβαίως, ότι και άλλα μέτρα μπορούν επίσης να διασφαλίσουν το εν λόγω επίπεδο προστασίας, όπως για παράδειγμα η επανέναρξη των εφαρμοστέων σε περίπτωση υπαναχωρήσεως από τη σύμβαση προθεσμιών, καθιστώντας κατά τον τρόπο αυτόν δυνατή την άσκηση από τον καταναλωτή του δικαιώματος που του παρέχει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας. Αφετέρου, είναι επίσης δυνατό το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο να υποχρεωθεί να λάβει υπόψη του, σε ορισμένες περιπτώσεις, τη βούληση του καταναλωτή να μην ακυρωθεί η επίμαχη σύμβαση (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 14ης Ιουνίου 2009, C-243/08, Pannon GSM, Συλλογή, 2009, σ. I-4713, σκέψη 33).

36 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν αντιβαίνει στο άρθρο 4 της οδηγίας η αυτεπάγγελτη κήρυξη από εθνικό δικαστήριο της ακυρότητας συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της προπαρατεθείσας οδηγίας για τον λόγο ότι ο καταναλωτής δεν ενημερώθηκε σχετικά με το δικαίωμά του υπαναχωρήσεως από τη σύμβαση, ενώ η ακυρότητα αυτή ουδέποτε προβλήθηκε από τον καταναλωτή ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων.

Επί των δικαστικών εξόδων

37 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Δεν αντιβαίνει στο άρθρο 4 της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος, η αυτεπάγγελτη κήρυξη από εθνικό δικαστήριο της ακυρότητας συμβάσεως εμπίπτουσας στο πεδίο εφαρμογής της προπαρατεθείσας οδηγίας για τον λόγο ότι ο καταναλωτής δεν ενημερώθηκε σχετικά με το δικαίωμά του υπαναχωρήσεως από τη σύμβαση, ενώ η ακυρότητα αυτή ουδέποτε προβλήθηκε από τον καταναλωτή ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων.

(υπογραφές)